

**ЗВІТ
ПРО РЕЗУЛЬТАТИ
ОПИТУВАННЯ ПІДПРИЄМЦІВ
М. РОВЕНЬКИ**

Липень 2010 р.

Опитування підприємств та підприємців міста Ровеньки Луганської області проведено за сприяння Товариства з обмеженою відповідальністю «Донбаська Паливно-Енергетична Компанія» та проекту Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) «Локальні інвестиції та національна конкурентоспроможність» (ЛІНК)

Проект ЛІНК впроваджується консорціумом на чолі з компанією Chemonics International. До консорціуму також входять компанії The Berman Group, Economic Integration Forum, ILS – Ukraine, Ltd..

Погляди авторів, висловлені в даному звіті, можуть не співпадати з поглядами Агентства США з міжнародного розвитку або Уряду Сполучених Штатів Америки.

Проект «Локальні інвестиції та національна конкурентоспроможність»

Вул. Ігорівська 14-А, 2-й поверх
Київ 04655, Україна
Тел.: +38 (044) 425-4747
Факс: +38 (044) 425-7333

вул.Сергєєва-Ценського, 12/4,
3-й поверх
Сімферополь 95011 Україна
Тел.: +380 652 248-081
Факс: +380 625 248-036

www.linc.com.ua

Донбаська Паливно-Енергетична Компанія

вул. Мечникова 2 А, БЦ «Парус», 23-й поверх
Київ 01601, Україна
Тел.: +38 044 581 45 39
Факс: +38 044 581 45 52

бул. Шевченка 11
Донецьк 83001, Україна
Тел.: +38 062 389 44 01
Факс: +38 062 389 44 11

<http://dtek.com/>

Зміст

I.	ВСТУП.....	4
II.	МЕТОДОЛОГІЯ ТА ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ.....	4
III.	ОСНОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ. РЕЗЮМЕ.....	4
IV.	РЕЗУЛЬТАТИ ОПИТУВАННЯ.....	7
1.	Статус підприємств.....	7
2.	Загальний стан бізнесу.....	8
3.	Клієнти.....	10
4.	Питання праці та зайнятості.....	12
5.	Нерухомість.....	16
6.	Послуги та відносини з органами місцевої влади.....	18
7.	Критичні питання.....	23
8.	Загальні враження.....	23
V.	УЗАГАЛЬНЕНИЙ ВИСНОВОК.....	25

I. ВСТУП

У червні 2010 року було проведено опитування підприємців та керівників підприємств – роботодавців міста Ровеньки. Це опитування є елементом актуалізації процесу стратегічного планування економічного розвитку з залученням представників громади, який визначає економічне майбутнє міста, його здатність конкурувати із іншими містами України та Луганської області за інвестиції, матеріальні та трудові ресурси тощо. Метою опитування було отримання корисної та достовірної інформації для членів Комітету стратегічного планування стосовно думки тих, хто здійснює інвестиції та створює робочі місця у місті. Серед питань анкети - історія і статус підприємств, характер бізнесу, робоча сила та персонал, інформація про розміщення підприємств, послуги, що надаються органами влади та місцевого самоврядування, рівень стосунків з ними.

Цікавим елементом опитування стали питання стосовно оцінювання підприємцями умов ведення бізнесу на території міста.

Результати оцінювання є дуже важливими при актуалізації стратегічного плану економічного розвитку міста Ровеньки на 2006-2010 р.р. та дозволяють прийняти правильні рішення стосовно корегування планів дій до основних стратегічних напрямків, визначених у стратегічному плані економічного розвитку міста у 2006 році.

II. МЕТОДОЛОГІЯ ТА ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Протягом опитування було заповнено **30 анкет**. У переліку для опитування значну частку склали малі суб'єкти підприємницької діяльності (далі СПД), як юридичні так і фізичні особи (**17 підприємств та підприємців** із кількістю працівників до 50 осіб). **12 підприємств** представляють середній бізнес (50-250 працівників). **1 підприємство** представляє великий бізнес із кількістю працівників понад 250 осіб. У цьому звіті зведено узагальнені відповіді юридичних та фізичних осіб підприємців, що працюють на території міста Ровеньки.

В опитуванні прийняли участь СПД міста з кількістю працівників від **1 до 360 осіб**. Для отримання якомога повніших і відвертіших відповідей, респондентів запевнили, що цей звіт не буде містити посилань на конкретні підприємства, а інформація в анкетах є конфіденційною.

Зрозуміло, що опитування 30 СПД не може абсолютно відобразити думку всієї бізнесової спільноти міста, але ці суб'єкти - динамічний, зростаючий сектор малого, середнього та великого бізнесу, репрезентують частину міської економіки і є джерелом створення нових робочих місць. Їх відповіді дають можливість порівняти результати цього опитування з результатами аналогічних опитувань, проведених в інших містах України та Луганської області.

III. ОСНОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ. РЕЗЮМЕ

1. Традиційні галузі міста представлені вугільною промисловістю та обробною промисловістю, а саме обробкою дорогоцінних металів, виробництвом взуття, пивоварінням, сільськогосподарською переробкою. Більшість опитаних підприємств (27 із 30) були засновані після 1990 року, і тільки 3 із загального числа опитаних - є «продовжувачами справи» традиційних галузей та своїх попередників.

Значна частина новостворених підприємств – це переважно малі та середні підприємства. Ці підприємства представлені видобувною промисловістю (видобуток вугілля), обробною промисловістю, а саме металообробкою, обробкою дорогоцінних металів та виробкою ювелірних прикрас, легкою промисловістю (виробництво взуття), харчовою промисловістю та сільгосппереробкою, будівництвом, транспортом. Значна частина малих та середніх підприємств представлена також сферою торгівлі та надання послуг.

2. Загальна чисельність працівників з повним робочим днем на всіх підприємствах, що брали участь в обстеженні, становила у 2009 році **1294 осіб**. Шість років тому (2004) на опитаних підприємствах разом працювало 788 працівників, у 2008 році – 1491 осіб, а у

2009 році їх становило вже 1294 осіб. Таким чином, фінансово-економічна криза у місті та Україні в цілому спричинила різке падіння зайнятості населення міста.

Тенденція створення робочих місць в цілому на найближчі роки негативна. Однак, значний приріст прогнозних робочих місць у 2010 році надає тільки малий бізнес. Це пояснюється мобільністю і інноваційністю малого бізнесу та є позитивним сигналом до виходу економіки із кризи.

3. Місцеві підприємці найбільше **незадоволені загальною економічною ситуацією**, національним законодавством, значними витратами на енергію, наявністю внутрішньої конкуренції, ставленням місцевої влади.

4. Експортна орієнтація місцевої економіки надто низька. Усі компанії з готовністю надали інформацію про географічний розподіл своїх клієнтів та ринків збуту продукції і послуг (%). Збут товарів та послуг підприємствами – респондентами, які прийняли участь у опитуванні, реалізується в основному в межах України (64%) та в межах Луганської області (30%). Хоча підприємства і мають досвід міжнародної торгівлі, але обсяги збуту товарів та послуг на міжнародних ринках досить незначний.

5. Нинішній стан будівель та рівень технологій не видається найкращим, тому багато компаній бажає здійснення інвестицій у вдосконалення виробничих потужностей. Однак, внутрішніх ресурсів місцевої економіки явно недостатньо для значних капіталовкладень. Підприємства планують модернізацію або вдосконалення існуючих споруд та технологій, здебільшого на постійній основі. Планується **вкласти інвестицій** вже у 2010-2011 р.р. близько **18 880 тис. грн. і створити 116 нових робочих місць** (у малому й середньому бізнесі). Якщо ці цифри виявляться реальними, це, безперечно допоможе зростанню місцевої економіки.

Розглядаючи інвестиційні плани, слід зазначити, що одне підприємство наприклад планує інвестувати близько 10 млн. грн. Всі інші підприємства планують здійснити інвестиції в інтервалі від 80 тис.грн. до 2 млн.грн.

6. Фактична середня місячна заробітна плата на опитаних підприємствах становить у середньому **929 грн. (2009 р.)**, що нижче середнього показника інших міст України (середній показник по підприємствах за результатами опитування по 25 містах України, в яких проводилось дослідження). **У 2008 році** середня зарплата у реальному секторі економіки за результатами опитування склала **721 грн.**

7. Рівень збуту на одного працюючого (продуктивність праці у 2008 році) в бізнесі біля **105696 грн.** на рік. 9 з 30 опитаних підприємств та підприємців зменшили обсяги збуту уже в 2009 році від 5% до 50%, 5 підприємств не планували збільшення обсягів збуту на наступні роки. 16 суб'єктів бізнесу заявили про ріст збуту уже в 2009 році у межах від 5% до 49%.

8. Нестача висококваліфікованої робочої сили є гострою проблемою. Труднощі вже сьогодні відчувають 9 підприємств з 30 опитаних, ще 3 - очікують виникнення кадрових труднощів у майбутньому.

Фіксується дефіцит як висококваліфікованих спеціалістів, так і робочих професій зокрема: інженерно-будівельні спеціальності, технолог, телеоператор, механізатор, провізор, менеджер, юрист, маркетолог, наладчик, лаборант, токар, технолог, зварювальник, слюсар – ремонтник тощо.

9. Рівень задоволення роботодавців міста Ровеньки якістю робочої сили на думку респондентів є наступним: 6% працівників є відмінними, 64% – добрими, 27% – задовільними і 3% - поганими.

10. З 30 респондентів лише 12 підприємств є власниками будівель або землі, 9 є переважно орендарями будівель і землі, 9 є власниками будівель і орендарями землі.

Можливість розширення (наявний ресурс нерухомості) у даному місцезнаходженні мають тільки 16 респондентів, 14 респондентів такої можливості не мають.

Лише 3 з опитаних підприємств потенційно готові надати в оренду або продати частину своїх приміщень і 3 розглядають таку можливість. Це свідчить про невеликий потенціал приватного сектору щодо покращення ситуації з наявністю ділянок чи приміщень для бізнесу. Загалом

малий бізнес відчуває проблему доволі гостро, 23 підприємства навіть не розглядають у майбутньому можливостей продажу або здачі землі в оренду.

9 підприємств планують розширяти свій бізнес саме у місті Ровеньки, а ще 12 - розглядають таку можливість найближчим часом. 8 підприємств не планують розширення бізнесу у місті Ровеньки.

З іншого боку, у місті існує певний потенціал розширення бізнесу в інших адміністративно-територіальних одиницях – 3 компанії планують розширюватися в інших адміністративно-територіальних одиницях (м.Луганськ, м.Свердловськ, міста Луганської області), і ще 10 розглядають таку можливість.

Наявність показника можливих намірів підприємців припинити бізнес та покинути місто є сигналом про те, що відчувається відсутність певних умов для розвитку саме в місті. У даний час 1 підприємство має намір це зробити і ще 3 розглядають таку можливість. Основними причинами такого можливого кроку респонденти назвали: кращий бізнес-клімат в іншому місті, вартість робочої сили, погані послуги органу місцевого самоврядування, низька продуктивність праці. Змінити таке рішення респондентів спонукатиме сприятливі умови для розвитку бізнесу у місті, поява нових ринків збуту.

11. Визначальними чинниками розташування більшості підприємств в місті Ровеньки - для 70 % опитаних підприємств - наявність покупців, для 50% - наявність постачальників сировини, 43% - кваліфікованої робочої сили, 23% відмітили наявність кластеру споріднених галузей, для 17% підприємств – постачальників компонентів і 13% - зазначили базу для наукових досліджень і конструкторських розробок.

12. У середньому **послуги, що надаються органами місцевого самоврядування** в місті отримали оцінку **3,61** (де 4 є найгіршою оцінкою). Найбільш суттєвими проблемами на думку респондентів є житлове будівництво (4,0), утримання доріг (3,97), надання ділянок і будівель для ведення бізнесу (3,77), підтримка малих і середніх підприємств (3,73), розвиток інфраструктури (3,37), громадський транспорт (3,37), збирання і вивезення сміття (3,23), охорона правопорядку (3,2).

13. Відчувається, що місцевий бізнес (особливо малий) очікує від міської влади дієвого інформаційного обміну та реальної зацікавленості влади покращенням бізнес-клімату в місті. Невдоволення бізнесу викликає також значна бюрократична тяганина, особливо щодо видачі рішень та вирішення земельних питань, нетактовне та деколи зверхнє відношення службовців до підприємців, слабкий зв'язок дозвільних служб виконкому та міських служб.

14. Найбільшою популярністю серед респондентів користувалися ідеї фінансової підтримки підприємств, активного залучення інвестицій, розвиток робочої сили, створення центру підтримки бізнесу, створенню податкових стимулів, створення бізнес-інкубатору.

15. Респондентам запропонували висловити свої загальні враження про органи місцевого самоврядування (далі ОМС) в місті Ровеньки. Відповіді на це запитання також віддзеркалюють загальне відчуття, що ОМС (міський голова, міська рада, виконавчі органи та служби) працюють непогано, але їм слід працювати значно краще. Два респондента оцінили якість роботи місцевої влади на «відмінно». На «добре» міську владу оцінили 8 бізнесменів, 9 на «задовільно». 2 респондента оцінили роботу міської ради, виконкому, міського голови та усіх виконавчих органів і служб як погану. 6 респондентів не виявили бажання відповісти на це запитання.

16. Місто Ровеньки, як місце для ведення бізнесу, отримало також оцінку з боку підприємців. Один респондент вважає місто «відмінним» місцем для ведення бізнесу, а «добрим» вважають - 4. Задовільним місцем для ведення бізнесу місто Ровеньки вважають представники 16-ти підприємств міста. Місцевий бізнес-клімат отримав три незадовільних оцінки. Три респондента утрималися від відповіді.

17. Компанії поділяють думку, що місцева економіка поліпшиться завдяки позитивним змінам на місцевому рівні у сферах: комунальна інфраструктура - 60%, розвиток малих і середніх підприємств - 50%, будівництво житла - 37%, іноземні прями інвестиції - 23%, навколишнє середовище - 20%, сільське господарство / розвиток села - 20%, інфраструктура для бізнесу - 17%.

IV. РЕЗУЛЬТАТИ ОПИТУВАННЯ

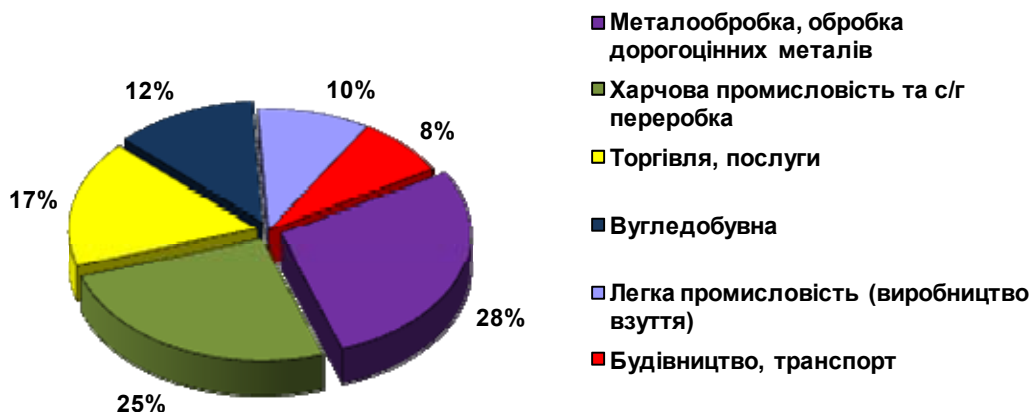
1. Статус підприємств

Більшість опитаних підприємств (27 із 30) були засновані після 1990 року, і тільки 3 із загального числа опитаних - є «продовжувачами справи» традиційних галузей та своїх попередників.

Значна частина новостворених підприємств – це переважно малі та середні підприємства. Ці підприємства представлені видобувною промисловістю (видобуток вугілля), обробною промисловістю, а саме металообробкою, обробкою дорогоцінних металів та виробкою ювелірних прикрас, легкою промисловістю (виробництво взуття), харчовою промисловістю та сільгосппереробкою, будівництвом, транспортом. Значна частина малих та середніх підприємств представлена також сферою торгівлі та надання послуг.

Традиційні галузі міста представлені вугільною промисловістю та обробною промисловістю, а саме обробкою дорогоцінних металів, виробництвом взуття, пивоварінням, сільськогосподарською переробкою.

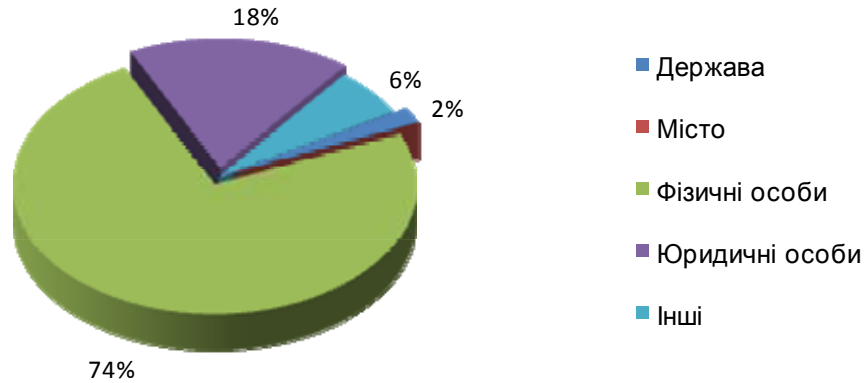
Загальна кількість працівників на підприємствах – респондентах у **2009 році склала 1294 осіб**. Структура секторів промисловості, які представлені підприємствами – респондентами (за кількістю працівників) у 2009 році представлена на мал. 1

Мал. 1. Структура галузей економіки міста за кількістю працівників

8 з опитаних компаній працюють в сфері виробництва, 4 приватні компанії, які здійснюють видобуток вугілля, 15 представляють роздрібну та оптову торгівлю, а також сферу послуг, а 3 компанії – будівництво та транспорт.

2% власності опитаних респондентів належить державі, 18% - юридичним особам, 74% - фізичним особам – резидентам України. 6% - знаходиться у обласній комунальній власності. У структурі власності міста на жаль не представлений іноземний капітал 0% (дивись мал. 2).

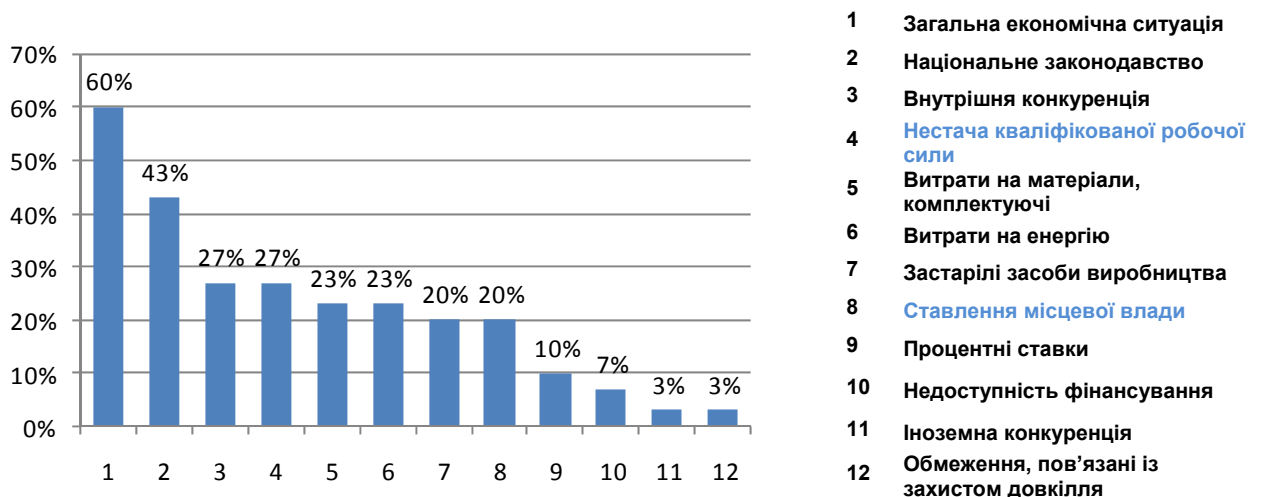
Мал. 2. Структура власників підприємств

2. Загальний стан бізнесу

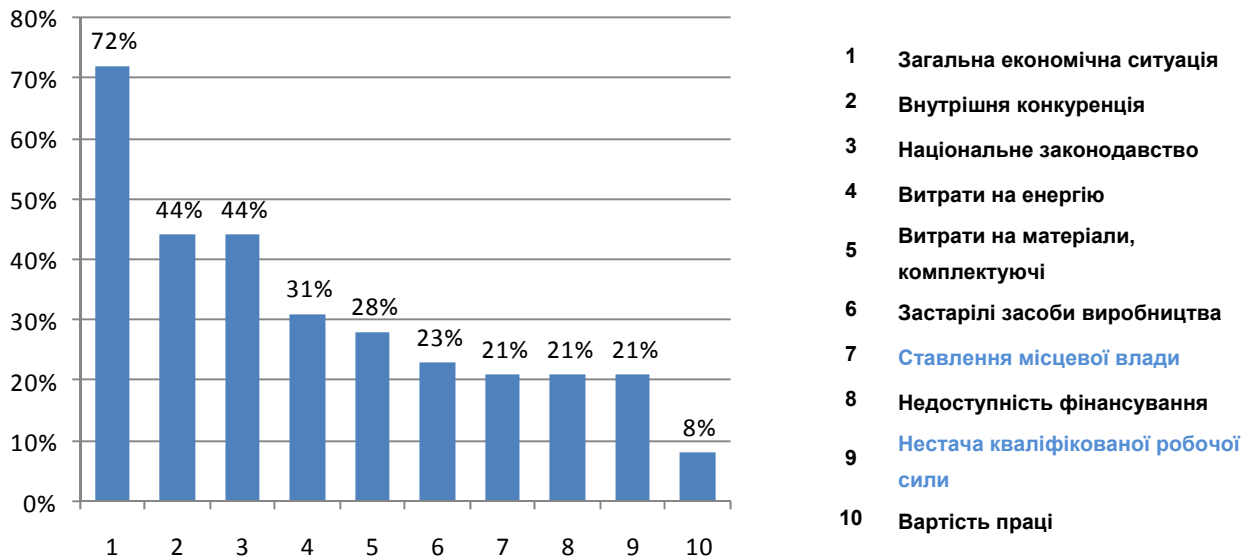
Головним сектором економіки міста залишається промисловість. Саме промисловість продовжує бути головним роботодавцем (81% працівників від загальної кількості працівників, які задіяні на опитаних підприємствах у 2009 році). У сфері торгівлі та послуг задіяно 19% працівників.

Новим явищем у місцевій економіці є розвиток малих і середніх підприємств після 1990 р., ці компанії здебільшого задовольняють різноманітні потреби регіональних галузей, домогосподарств і населення (90% від загальної кількості опитаних).

Респонденти мали назвати чинники негативного впливу на поточний і майбутній розвиток своєї продукції чи послуг (див. мал. 3). До вагомій групи чинників увійшли: (1) загальна економічна ситуація – згадувалася 83% всіх респондентів; національне законодавство (67%), витрати на енергію – 47%, внутрішня конкуренція (37%); ставлення місцевої влади (23%).

Мал. 3. Перешкоди для подальшого розвитку підприємств

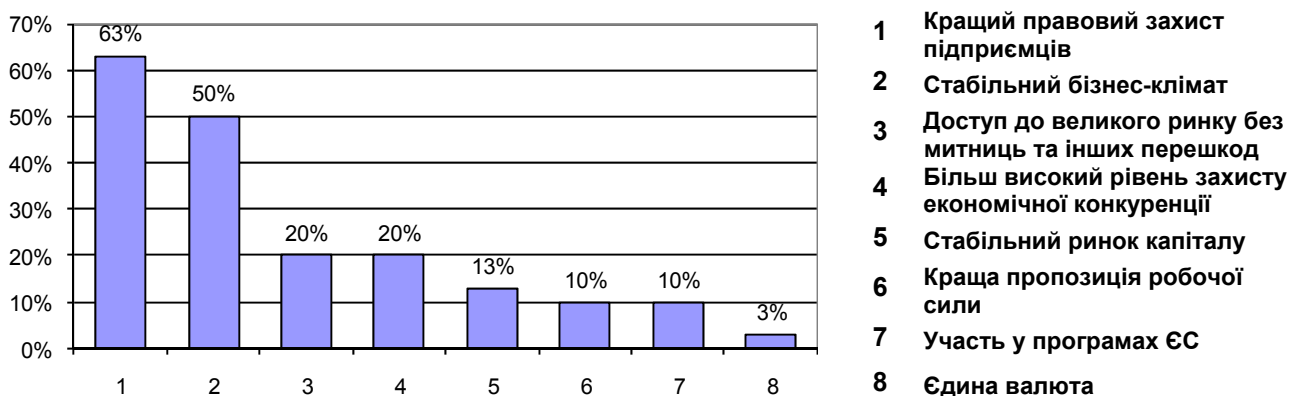
Мал. 4. Перешкоди для подальшого розвитку підприємств (за дослідженням 2005 року)¹

Для порівняння: у порівнянні з результатами опитування 2005 року на четверте місце посіла проблема нестачі кваліфікованої робочої сили. Проблема, яка потребує відповідних планів дій з боку влади, бізнес-спільноти та громади міста.

Позиція «ставлення місцевої влади» спустилась на восьму сходинку і це досить позитивний показник у бік більш сприятливого бізнес-клімату у місті.

Очікування, пов'язані з більш тісним співробітництвом України з ЄС чи вступом до цієї організації, є досить позитивними, хоча підприємства передбачають і негативні наслідки.

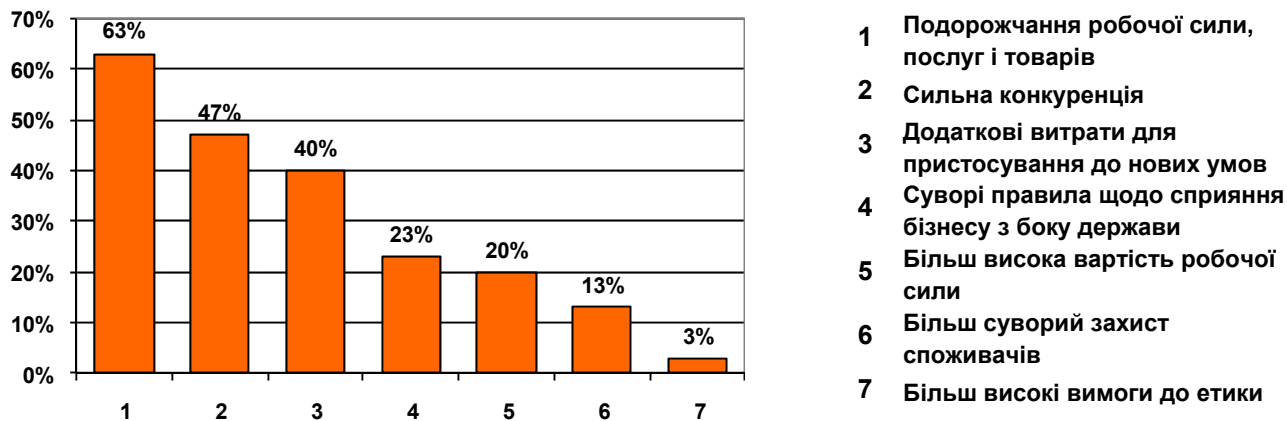
Кращий правовий захист підприємців (63%), стабільніший бізнес-клімат (50%), доступ до великого ринку без митних перешкод (20%), більш високий рівень захисту економічної конкуренції (20%), стабільний ринок капіталу (13%), краща пропозиція робочої сили (10%), участь у програмах ЄС (10%), єдина валюта (3%) - є на думку опитаних підприємств головними вигодами від початку процесу інтеграції та показують нам, чого цим підприємствам найбільше бракує в сьгоднішній Україні.

Мал. 5. Важливі чинники при вступі України до ЄС

¹ За результатами опитування думки підприємців у 2005 році було заповнено 39 анкет. У опитуванні прийняли участь найбільші роботодавці міста, а також кілька малих та середніх підприємств. Кількість працюючих на 31 підприємстві з 39 становила менше ніж 50 осіб. З іншого боку, переважна частина населення працездатного віку працювала на одному ключовому для економіки міста підприємстві, яке прийняло також участь у опитуванні 2005 року.

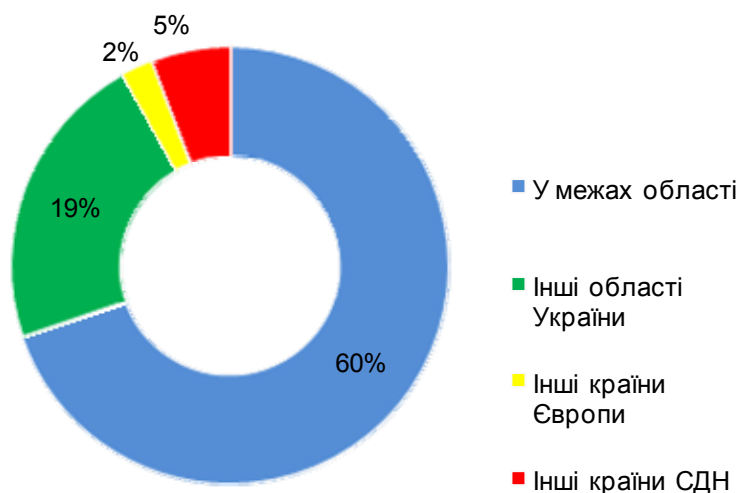
З іншого боку 63% опитаних підприємств з острахом очікують на подорожчання робочої сили, послуг і товарів, сильної конкуренції остерігаються 47% респондентів, 40% остерігаються додаткових витрат для пристосування до нових умов, 23% респондентів непокоїть суворі правила щодо сприяння бізнесу з боку держави, 20% - більш висока вартість робочої сили, 13% - більш суворий захист споживачів, 3% - більш високі вимоги до етики.

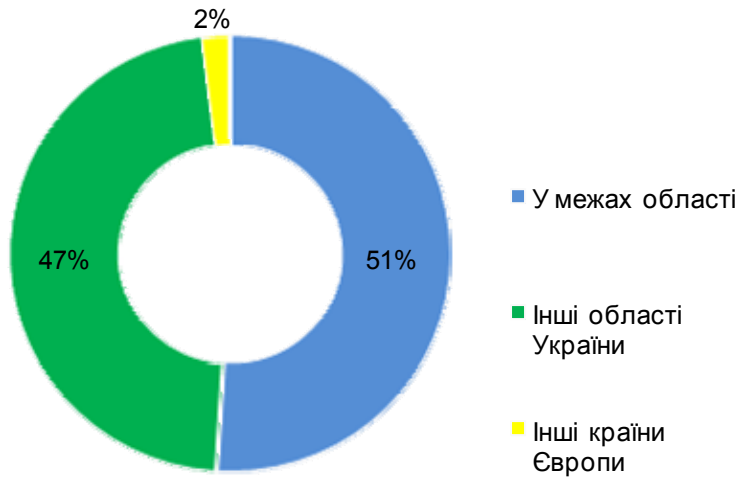
Мал. 6. Негативні чинники при вступі України до ЄС

3. Клієнти

Усі компанії з готовністю надали інформацію про географічний розподіл своїх клієнтів та ринків збуту продукції і послуг (%). Збут товарів та послуг підприємствами – респондентами, які прийняли участь у опитуванні, реалізується в основному в межах України (64%) та в межах Луганської області (30%). Хоча підприємства і мають досвід міжнародної торгівлі, але обсяги збуту товарів та послуг на міжнародних ринках досить незначний.

Мал. 7. Регіональний розподіл збуту продукції

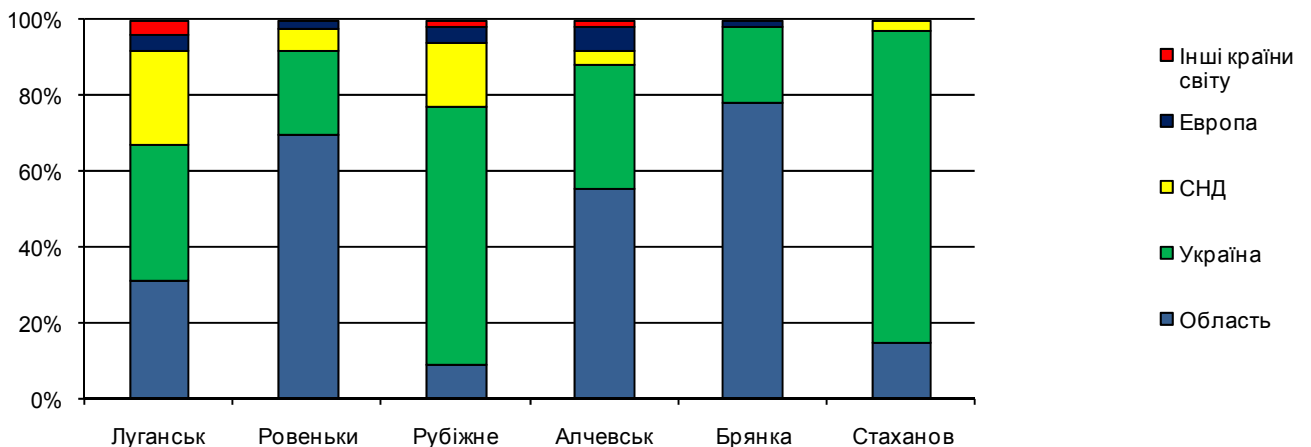

Мал. 8. Регіональний розподіл збуту продукції (за результатами досліджень 2005 року без компанії «Ровенькиантрацит»)

Тобто на сьогоднішній день можна стверджувати, що рівень експортної орієнтації та диверсифікації клієнтів підприємств-респондентів не достатній (країни СНД, в основному Росія – 5%, країни Європи – 2%, країни світу – 0%) (див. мал.7). В основному збут товарів та послуг компаній, які прийняли участь в опитуванні, відбувається в межах внутрішнього ринку – 60% в межах Луганської області, 19% - в інші регіони України.

Ці цифри є чудовим підтвердженням того факту, що для майбутнього економічного розвитку міста вкрай важливим є здатність місцевих підприємств завойовувати нові ринки, у тому числі міжнародні.

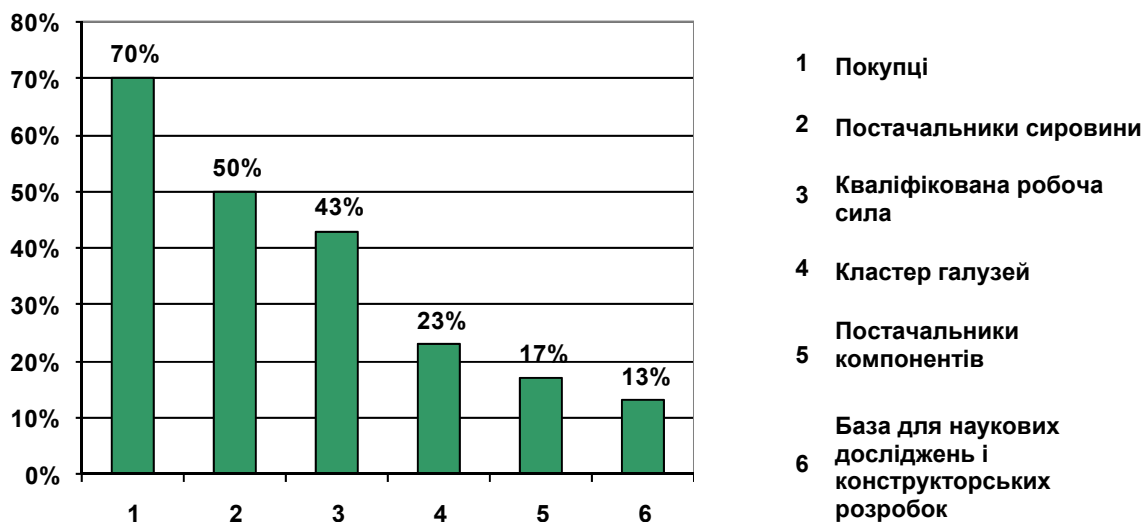
У розрізі міст Луганської області місто Ровеньки задовольняє більше потреби Луганської області.

Мал. 9. Ринки збуту місцевої економіки та рівень експортної орієнтації

Очікування підприємців міста Ровеньки щодо зростання обсягів збуту є не досить оптимістичними. 9 з 30 опитаних підприємств та підприємців зменшили обсяги збуту уже в 2009 році від 5% до 50%, 5 підприємств не планували збільшення обсягів збуту на наступні роки. 16 суб'єктів бізнесу заявили про ріст збуту уже в 2009 році у межах від 5% до 49%.

Середній збут усіх опитаних підприємств субрегіону на одного працівника у 2008 році, знаходиться на середньому рівні і складає **105 696 грн.** на рік.

Мал. 10. Причини закріплення підприємств у місті

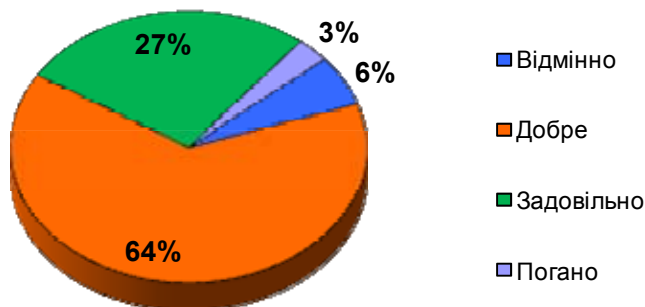
Для порівняння: за результатами досліджень 2005 року значна частина підприємств очікувала стабільного росту обсягів збуту (здебільшого на майже 20%) у 2005 році. Середній обсяг збуту на одного працюючого у 2005 році склав **48000 грн.**

Респондентам було задане питання про основні причини розташування підприємства саме у місті Ровеньки.

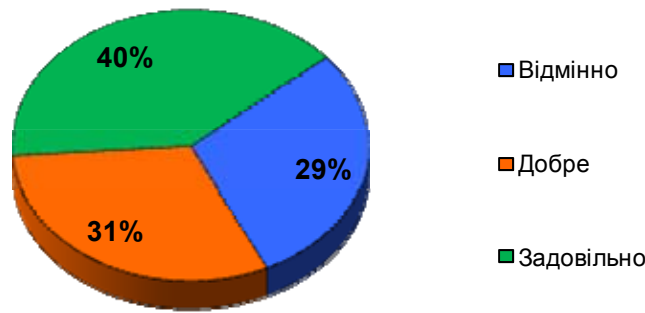
Для 70 % опитаних підприємств однією з основних причин розміщення в даному місті є наявність покупців, для 50% - наявність постачальників сировини, 43% - кваліфікованої робочої сили, 23% відмітили наявність кластеру споріднених галузей, для 17% підприємств – постачальників компонентів і 13% - зазначили базу для наукових досліджень і конструкторських розробок.

4. Питання праці та зайнятості

Рівень задоволення роботодавців міста Ровеньки якістю робочої сили на думку респондентів є наступним: 6% працівників є відмінними, 64% – добрими, 27%– задовільними і 3% - поганими.

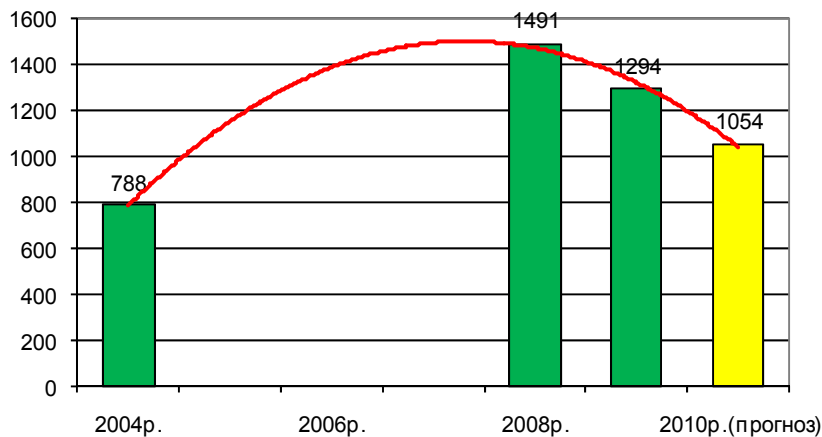
Мал. 11. Рівень задоволення працедавців міста якістю робочої сили

Мал. 12. Рівень задоволення працедавців міста якістю робочої сили (за результатами досліджень 2005 року)

Для порівняння: за результатами досліджень 2005 року рівень задоволення якістю робочої сили значно зріс. Так на «відмінно» та «добре» у 2005 році було оцінено 60% робочої сили, а у 2010 році – 70% наряду із появою негативних оцінок – 3%.

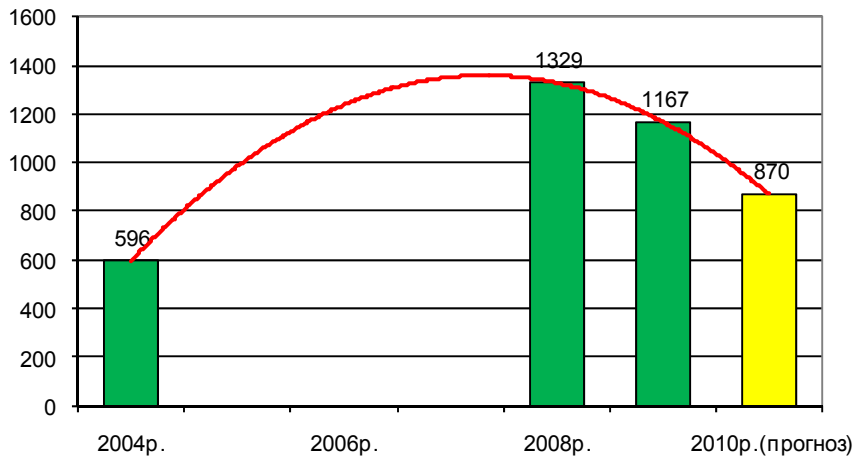
Загальна чисельність працівників з повним робочим днем на всіх підприємствах, що брали участь в обстеженні, становила у 2009 році **1294 осіб**.

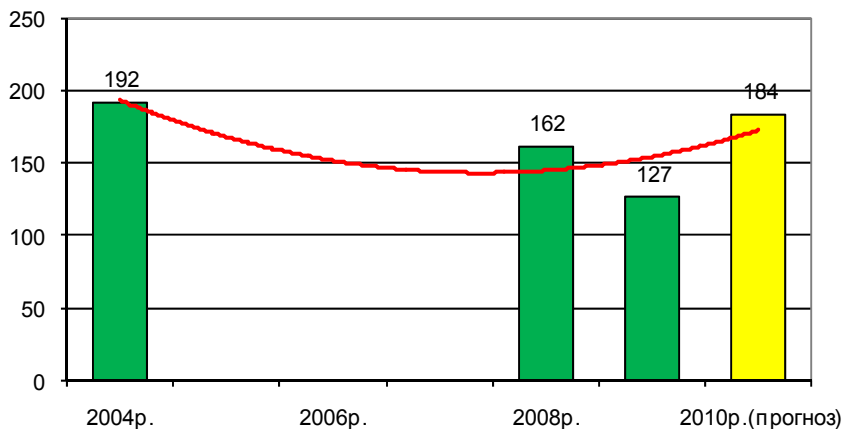
Мал. 13. Тенденції відносно зайнятості (осіб)

Шість років тому (2004) на опитаних підприємствах разом працювало 788 працівників, у 2008 році – 1491 осіб, а у 2009 році їх становило вже 1294 осіб. Таким чином, фінансово-економічна криза у місті та Україні в цілому спричинила різке падіння зайнятості населення міста.

Оскільки в опитуванні прийняли участь в підприємства малого, середнього та крупного бізнесу, то можна з впевненістю стверджувати, що зниження кількості робочих місць відбуваються як на підприємствах крупного і середнього (див. мал. 14) так і малого бізнесу (див. мал. 15).

Мал. 14. Тенденції відносно зайнятості у секторі крупного та середнього бізнесу (осіб)

Мал. 15. Тенденції відносно зайнятості у секторі малого бізнесу (осіб)

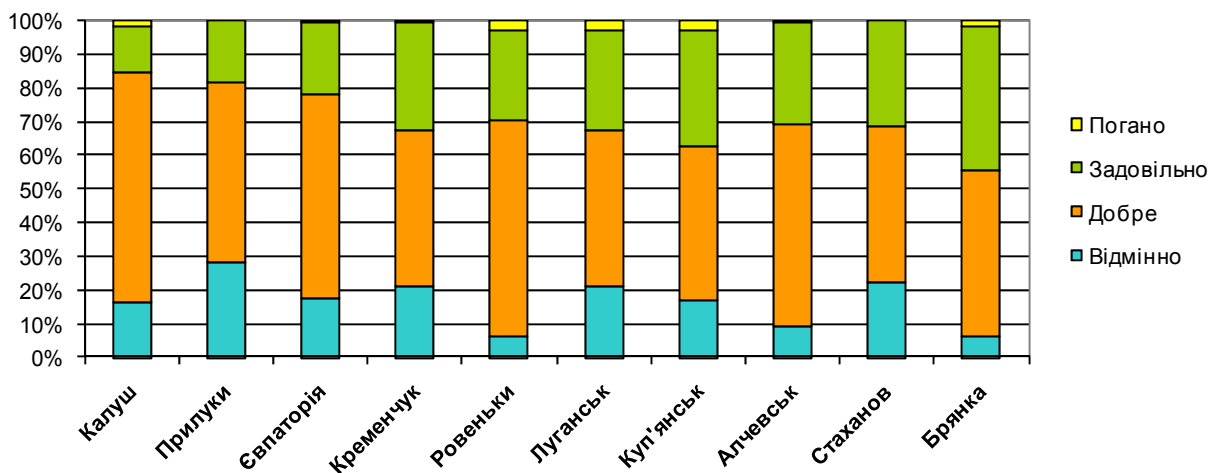
Тенденція створення робочих місць зцілому на найближчі роки негативна. Однак, значний приріст прогнозних робочих місць у 2010 році надає тільки малий бізнес (див. мал.15). Це пояснюється мобільністю і інноваційністю малого бізнесу та є позитивним сигналом до виходу економіки із кризи.

Крупний та середній бізнес більш обережливо надає інформацію про створення додаткових робочих місць і це пояснюється більш тривалим процесом стабілізації економіки цих підприємств, які потребують значних фінансових вливань, запровадження інноваційних технологій для розширення і збільшення обсягів виробництва, відновлення втрачених та пошук нових ринків збуту.

Цьому сприятимуть інвестиції у розвиток виробництва та сферу послуг, які підприємства планують здійснити вже у період 2010-2011 рр. Залучивши інвестиції, підприємці (5 із 30 опитаних підприємств) планують створити у 2010-2011 рр. додатково **116 робочих місць**.

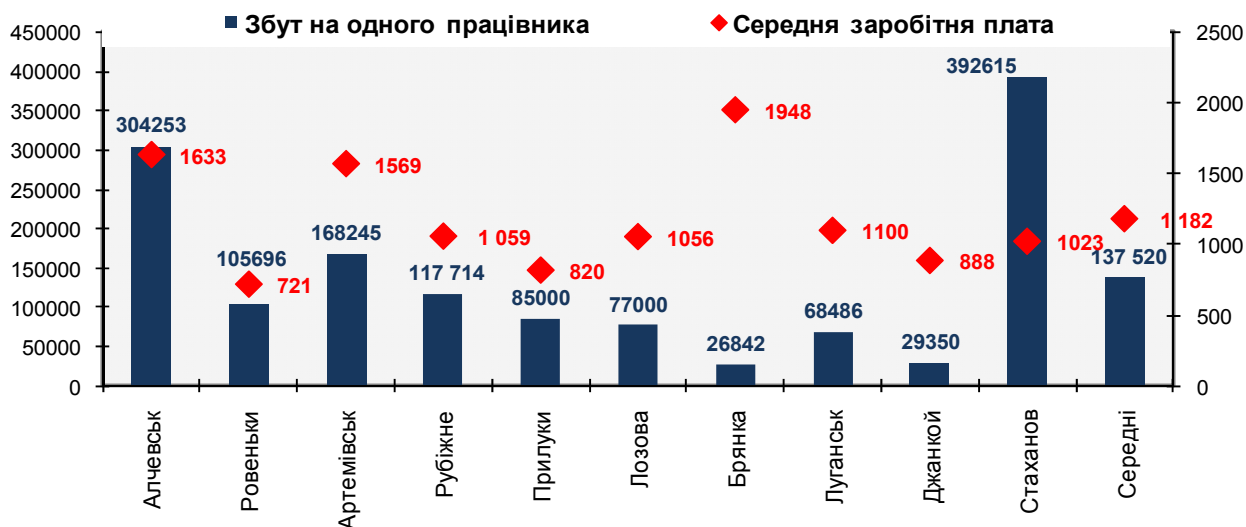
Ми бачимо, що діючі підприємства активно використовують робочу силу **сусідніх територіальних громад**. У 2004 році цей показник становить – 13,8% від загальної кількості працюючих, у 2008 році – 14,1%, у 2009 році – 15,6%.

Задоволення підприємців міста якістю свого персоналу порівняно з іншими містами України та Луганської області (мал.16) знаходиться на середньому рівні і дуже схоже із містом Брянка Луганської області.

Мал. 16. Рівень задоволення працедавців деяких міст України якістю робочої сили

Фактична середня місячна заробітна плата на опитаних підприємствах становить у середньому **929 грн. (2009 р.)**, що нижче середнього показника інших міст України (середній показник по підприємствах за результатами опитування по 25 містах України, в яких проводилось дослідження). У **2008 році** середня зарплата у реальному секторі економіки за результатами опитування склала **721 грн.**

Мал. 17. Рівень заробітної плати та обсяги збуту у 2008 році

Найнижчими є середньомісячні заробітки на малих підприємствах, що надають послуги у сфері торгівлі. Лідером по даному показнику є підприємства по видобуванню вугілля. Загалом диференціація середньої заробітної плати на підприємствах (2009 р.) відбувається у діапазоні від 620 грн. до 2500 грн. на місяць. У 2009 році прослідковується тенденція підвищення заробітної плати в порівнянні з 2008 роком.

Нестача висококваліфікованої робочої сили є гострою проблемою. Труднощі вже сьогодні відчувають 9 підприємств з 30 опитаних, ще 3 - очікують виникнення кадрових труднощів у майбутньому.

Фіксується дефіцит як висококваліфікованих спеціалістів, так і робочих професій зокрема: інженерно-будівельні спеціальності, технолог, телеоператор, механізатор, провізор, менеджер, юрист, маркетолог, наладчик, лаборант, токарь, технолог, зварювальник, слюсар – ремонтник тощо.

5. Нерухомість

У цій сфері ситуація у місті Ровеньки має більш негативні сторони (див. мал. 18 і 19). Наявність показника можливих намірів підприємців припинити бізнес та покинути місто є сигналом про те, що відчувається відсутність певних умов для розвитку саме в місті. У даний час 1 підприємство має намір це зробити і ще 3 розглядають таку можливість. Основними причинами такого можливого кроку респонденти назвали: кращий бізнес-клімат в іншому місті, вартість робочої сили, погані послуги органу місцевого самоврядування, низька продуктивність праці. Змінити таке рішення респондентів спонукатиме сприятливі умови для розвитку бізнесу у місті, поява нових ринків збуту.

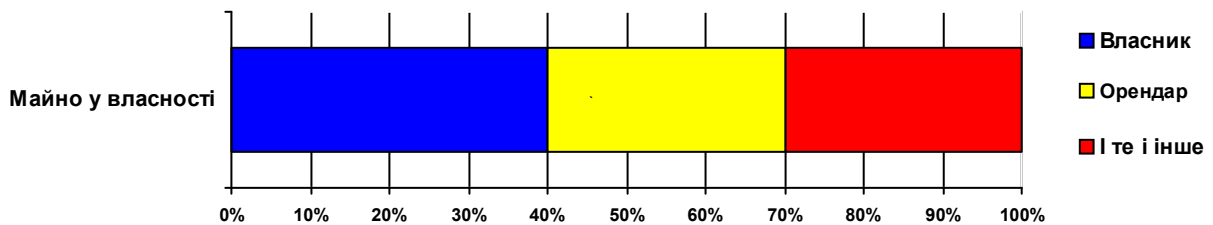
З 30 респондентів лише 12 підприємств є власниками будівель або землі, 9 є переважно орендарями будівель і землі, 9 є власниками будівель і орендарями землі.

Можливість розширення (наявний ресурс нерухомості) у даному місцезнаходженні мають тільки 16 респондентів, 14 респондентів такої можливості не мають. Це свідчить про певну диспропорцію у розподілі та користуванні ресурсами нерухомості і майна для розвитку бізнесу у місті Ровеньки.

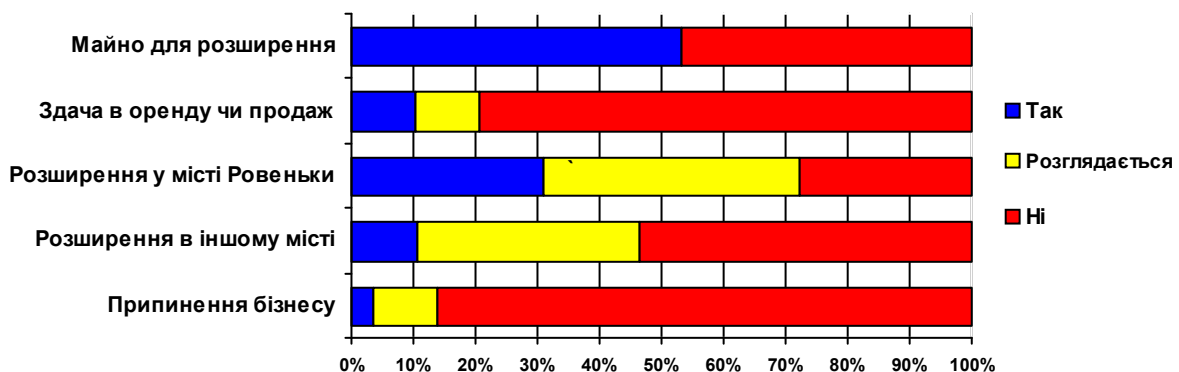
У той же час, лише 3 з опитаних підприємств потенційно готові надати в оренду або продати частину своїх приміщень і 3 розглядають таку можливість. Це свідчить про невеликий потенціал приватного сектору щодо покращення ситуації з наявністю ділянок чи приміщень для бізнесу. Загалом малий бізнес відчуває проблему доволі гостро, 23 підприємства навіть не розглядають у майбутньому можливостей продажу або здачі землі в оренду.

9 підприємств планують розширяти свій бізнес саме у місті Ровеньки, а ще 12 - розглядають таку можливість найближчим часом. 8 підприємств не планують розширення бізнесу у місті Ровеньки.

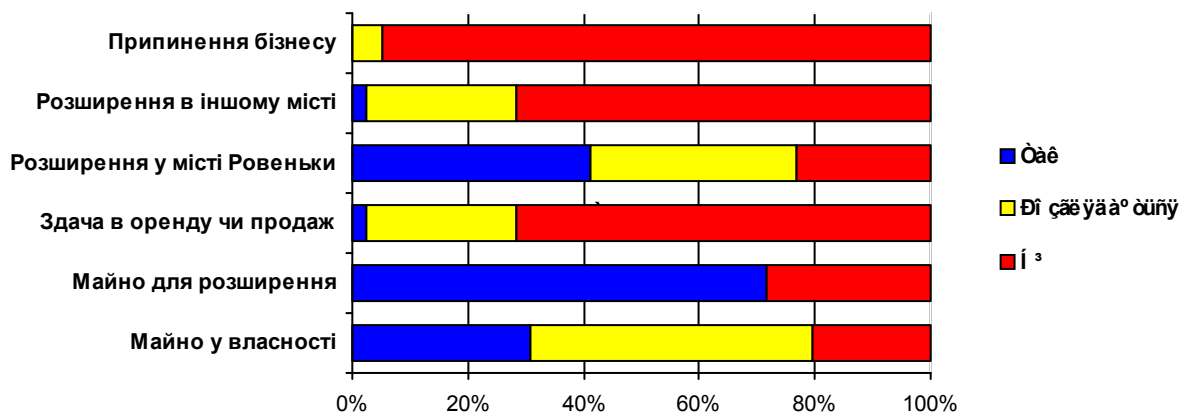
З іншого боку, у місті існує певний потенціал розширення бізнесу в інших адміністративно-територіальних одиницях – 3 компанії планують розширюватися в інших адміністративно-територіальних одиницях (м.Луганськ, м.Свердловськ, міста Луганської області), і ще 10 розглядають таку можливість.

Мал. 18. Інформація про власність на нерухомість

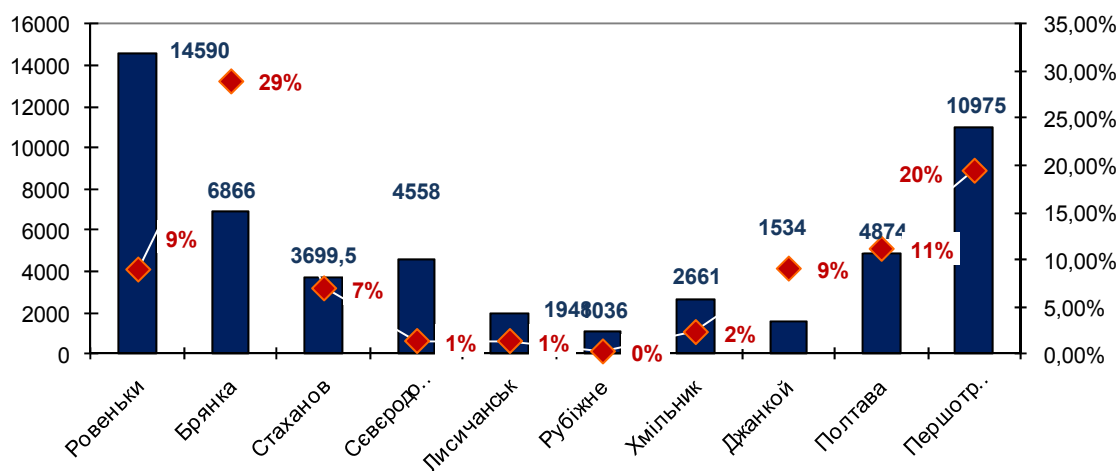
Мал. 19. Інформація про нерухомість і можливості для розширення

Мал. 20. Інформація про нерухомість і можливості для розширення (2005 рік)

До порівняння: ми бачимо, що ситуація із використанням бізнесом нерухомості з 2005 року погіршилась. Це стосується і прав власності на нерухомість, і готовності передачі нерухомості іншим підприємствам (оренда чи продаж), і потенціалу розширення в інших адміністративно-територіальних одиницях, і появи бажання припинити бізнес у даному місті.

Нинішній стан будівель та рівень технологій не видається найкращим, тому багато компаній бажає здійснення інвестицій у вдосконалення виробничих потужностей (мал. 21). Однак, внутрішніх ресурсів місцевої економіки явно недостатньо для значних капіталовкладень.

Мал. 21. Плановані інвестиції на одного працівника (грн.) і створені нові робочі місця (%)

Підприємницькі структури, які планують здійснювати інвестиції у місті Ровеньки вказали суми ймовірних інвестицій (7 підприємств), що мають бути вкладені у період 2010-2011 років. Відповідно майже ті ж самі підприємства (7 підприємств) вказали кількість запланованих нових робочих місць. Підприємства планують модернізацію або вдосконалення існуючих споруд та/або технологій, здебільшого на постійній основі. Планується вкласти близько **18 880 тис. грн. і створити 116 нових робочих місць** (у малому й середньому бізнесі). Якщо ці цифри виявляться реальними, це, безперечно допоможе зростанню місцевої економіки.

Розглядаючи інвестиційні плани, слід зазначити, що одне підприємство наприклад планує інвестувати близько 10 млн. грн. Всі інші підприємства планують здійснити інвестиції в інтервалі від 80 тис.грн. до 2 млн.грн.

Щодо новостворених робочих місць (116), їх кількість є надто малою. Виглядає, що підприємства міста не бажають повідомляти про створення додаткових робочих місць.

6. Послуги та відносини з органами місцевої влади

Респондентам було запропоновано оцінити види муніципальних послуг за шкалою від 1 до 4 (1 = відмінно, 4 = незадовільно). У середньому ці послуги отримали оцінку 3,61. Рейтинг подано на мал. 22, де праві стовпчики (жовтий колір) – середні значення 25 міст України, отримані у 2005-2006 рр.), а стовпчики зліва (блакитні), узагальнені дані опитаних підприємств міста Ровеньки. Відзначимо, що більшість з послуг, що надаються місцевою владою оцінено гірше, ніж у середньому по Україні.

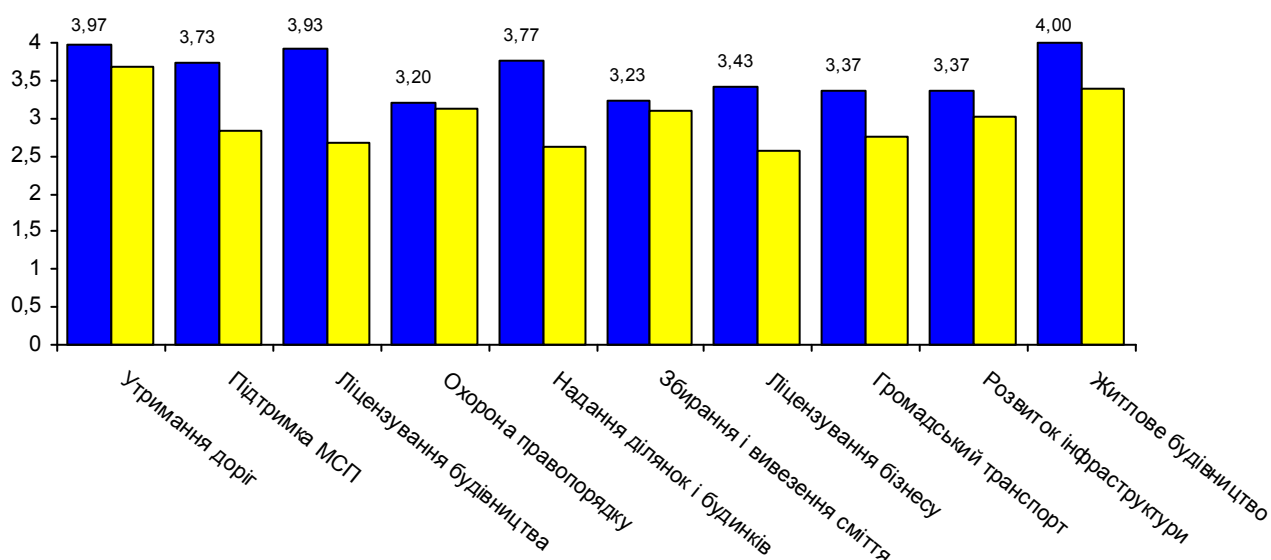
Найбільш суттєвими проблемами на думку респондентів є житлове будівництво (4,0), утримання доріг (3,97), надання ділянок і будівель для ведення бізнесу (3,77), підтримка малих і середніх підприємств (3,73), розвиток інфраструктури (3,37), громадський транспорт (3,37), збирання і вивезення сміття (3,23), охорона правопорядку (3,2).

Найвищу оцінку (3,2) отримала позиція «охорона правопорядку».

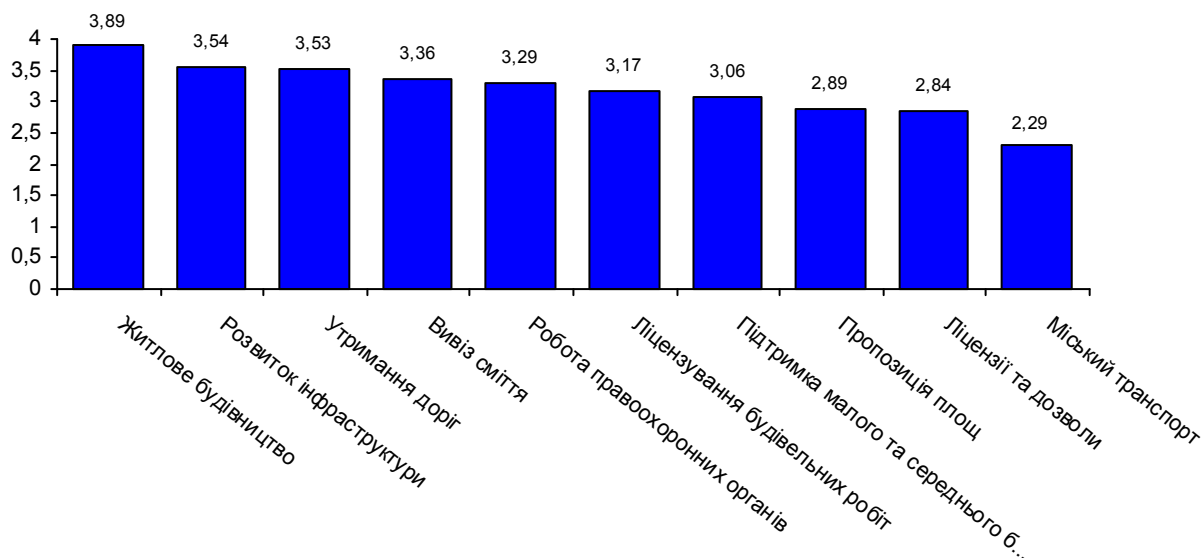
На думку більшості респондентів, місто в першу чергу має почати з покращення стану доріг, будівництва житла, розвитку інфраструктури.

Крім того, підприємці воліли б перш за все побачити дії влади направлені на підтримку малого та середнього бізнесу та покращення ситуації щодо надання ділянок для ведення бізнесу.

Ліквідація бюрократичних перепон при отриманні різноманітних дозволів, ліцензій та погоджень є беззаперечною проблемою, що потребує нагального розв'язання.

Мал. 22. Послуги органу місцевого самоврядування

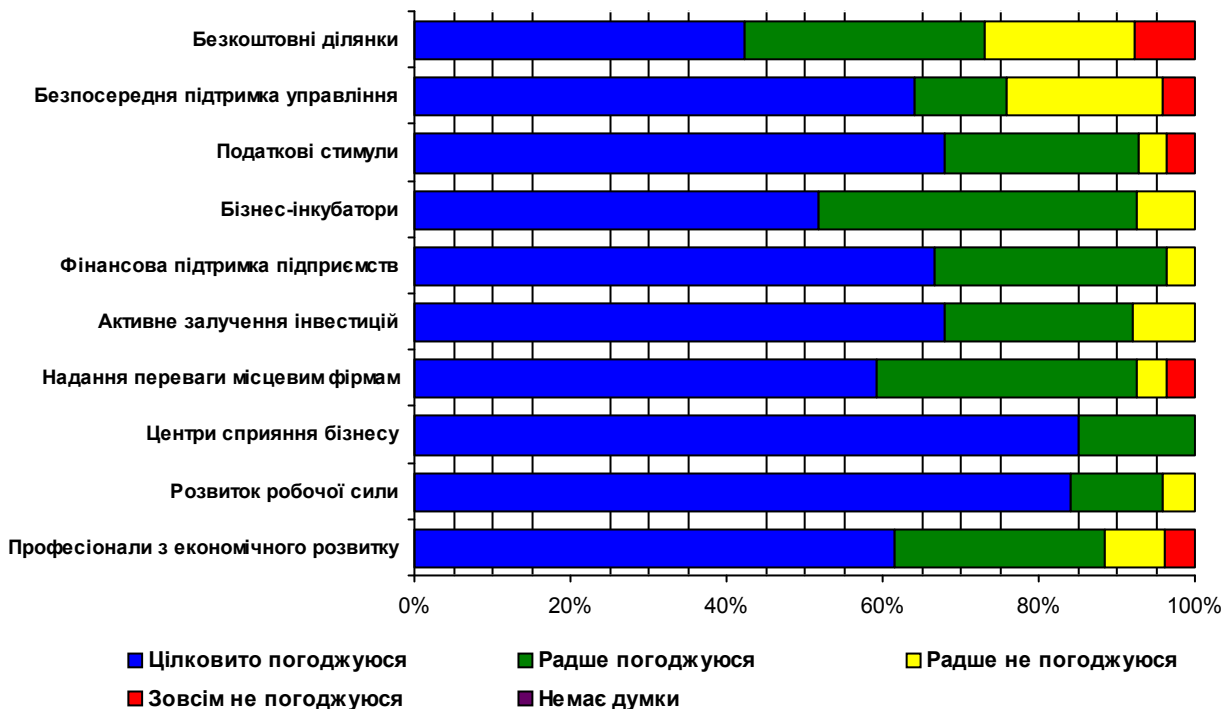

Мал. 23. Послуги органу місцевого самоврядування (за результатами досліджень 2005 року)

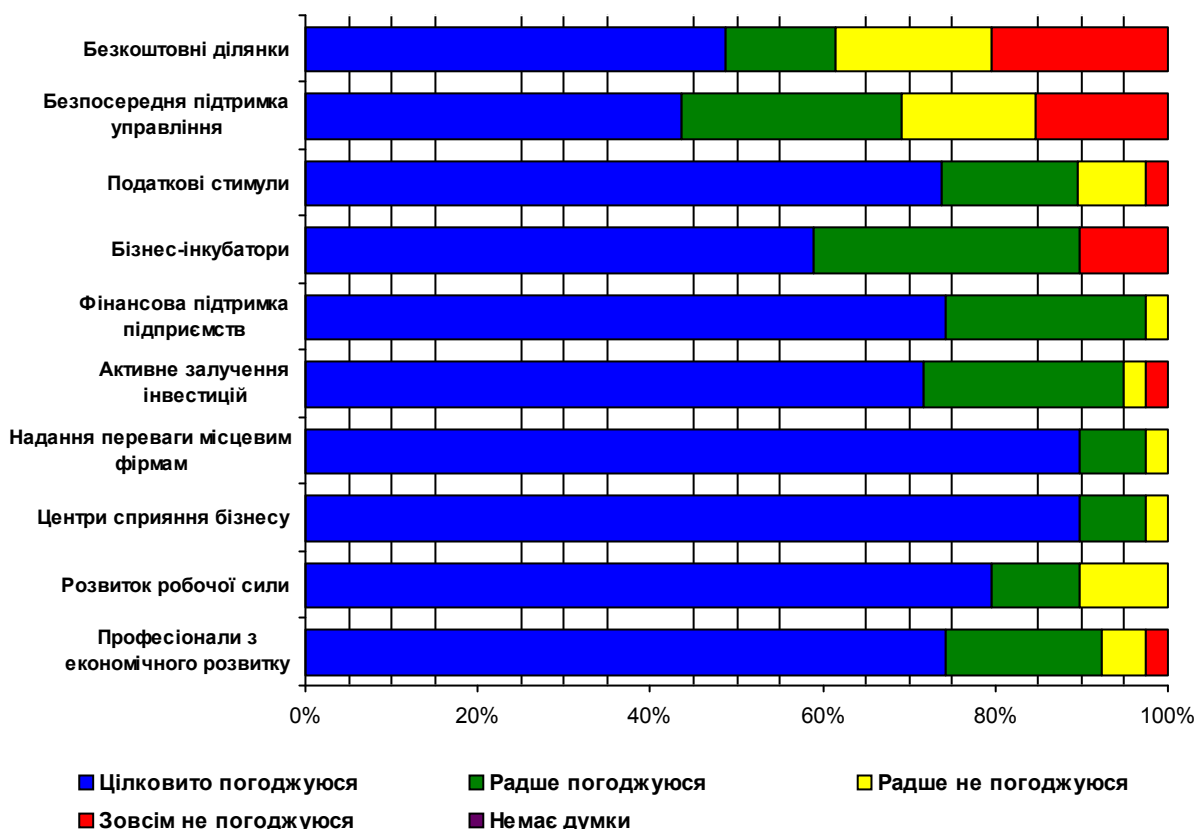
До порівняння: ми бачимо, що якість надання послуг органом місцевого самоврядування у порівнянні з 2005 року погіршилась. Особливо це стосується підтримки малого та середнього бізнесу, ліцензування бізнесу, ліцензування будівельних робіт, надання ділянок і будівель для ведення бізнесу, громадський транспорт тощо.

Підприємства також запитували про послуги, які мають надаватися міськвиконкомом (зокрема підрозділом з економічного розвитку) представникам бізнесу міста. Як демонструє мал. 24, підприємства активно підтримують всі з запропонованих послуг.

Найбільшою популярністю серед респондентів користувалися ідеї необхідності запровадження податкових стимулів, фінансової підтримки підприємств, активного залучення інвестицій, створення центру підтримки бізнесу, розвитку робочої сили.

Мал. 24. Послуги підрозділу з економічного розвитку

Мал. 25. Послуги підрозділу з економічного розвитку за результатами

досліджень 2005 року

До порівняння: ми бачимо, що у 2005 році підприємства потребували створення центрів сприяння бізнесу, надання переваг місцевим товаровиробникам, податкових стимулів, активного залучення інвестицій та фінансової підтримки підприємств. Потреби майже не змінилися і доповнилися розвитком робочої сили.

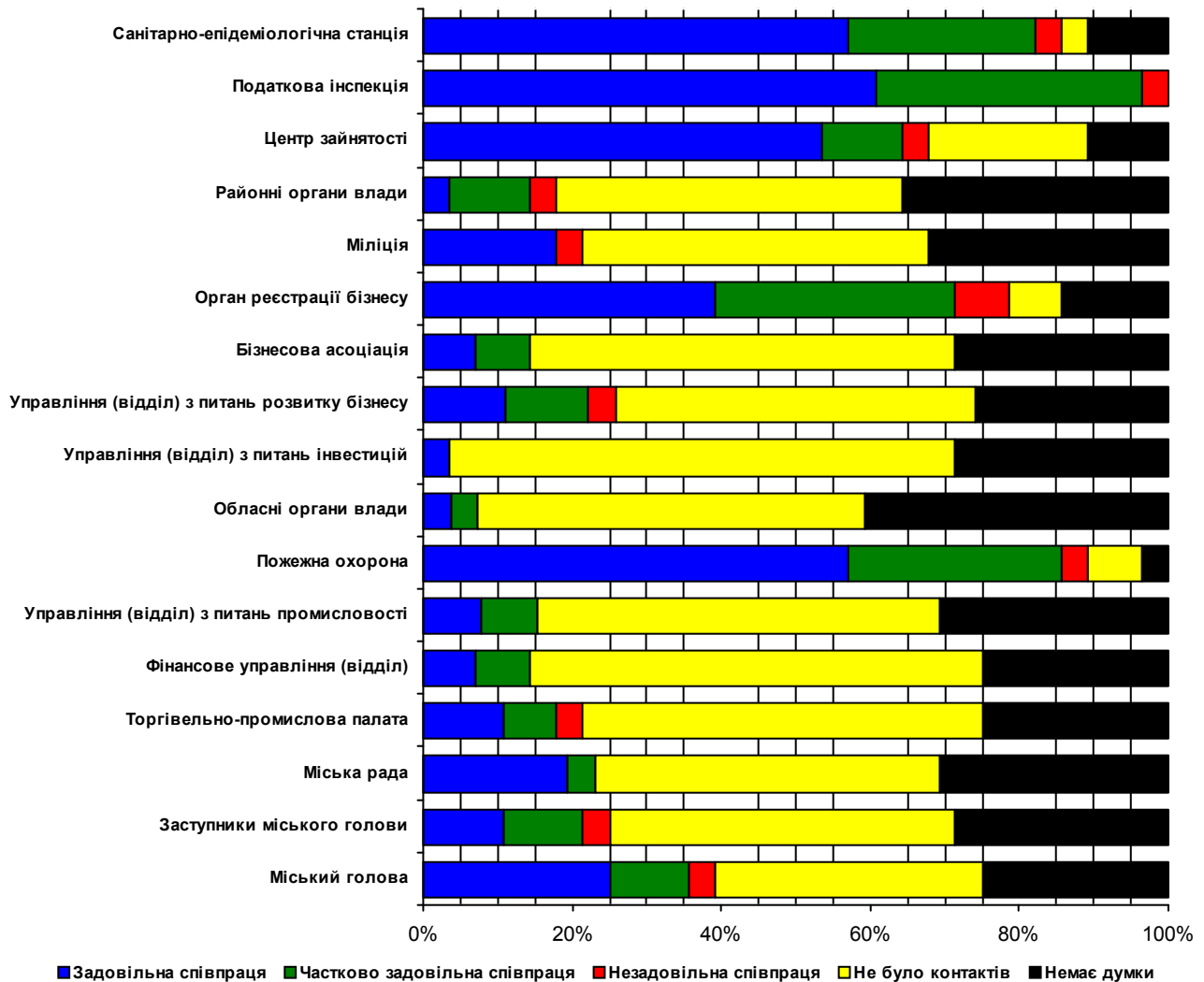
Підприємства-респонденти також оцінили контакти з **Єдиним дозвільним центром**. 18 з 30 опитаних респондентів знають про існування такого Центру. 12 респондентів зазначили, що не знають про існування такого Центру.

Тільки 5 з опитаних підприємств зазначили, що користувались його послугами. 25 опитаних не мають досвіду контактів з таким Центром.

Чотири респонденти акцентували на тому, що час, витрачений на отримання дозволів через Єдиний дозвільний центр не змінився. Одне підприємство зазначило, що скорочення часу на отримання дозволів відбулося і тепер його потрібно 70 відсотків до того, що витрачалося раніше.

Один респондент із п'яти, який мав контакт з Єдиним дозвільним центром зазначив, що коштів на отримання дозволів було витрачено 70% від тієї суми, яка витрачалась раніше. Два респонденти сказали, що нічого в обсягах фінансування витрат на отримання дозволів не змінилося. А один респондент зазначив, що витрати навіть збільшилися, але не відмітив наскільки.

Підприємства-респонденти також оцінили контакти з владними структурами та посадовцями. Отримані результати (мал. 26) демонструє прийнятний рівень контактів підприємців з органами влади та управління.

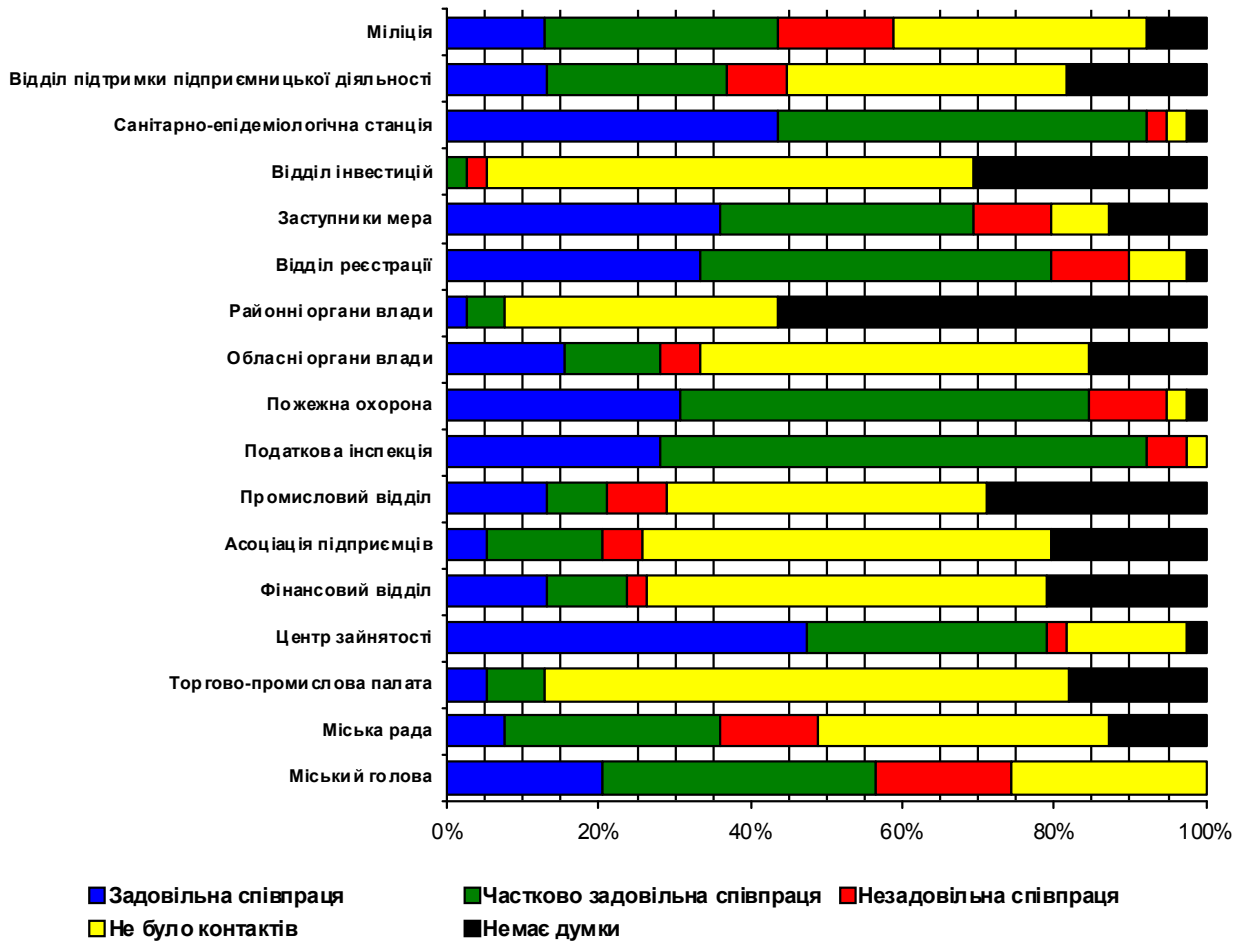
Мал. 26. Контакти з органами влади та управління

Кращими виявилися контакти підприємців з органом реєстрації бізнесу, Центром зайнятості, податковим органом, СЕС та пожежною охороною. Однак, наряду із позитивними оцінками відслідковується і негативний досвід контактів деяких підприємців із даними службами.

Негативний «комунікаційний баланс» є як в міській раді (міський голова, заступники міського голови, управління (відділ) з питань розвитку бізнесу, орган реєстрації бізнесу), так і в контактах із управлінням міліції.

Загалом, слід відзначити, що в цьому розділі йдеться не тільки про рівень співпраці з цими установами, організаціями та посадовими особами, але й про дуже низький рівень спілкування. Особливо це стосується бізнесової асоціації, управління (відділу) з питань інвестицій, управління (відділу) з питань промисловості, торгівельно-промислової палати. Це вказує або на відсутність контактів з цими службами, а бо відсутність активної роботи таких служб з підприємцями міста Ровеньки.

Численні коментарі підприємців щодо найбільшої проблеми при спілкуванні бізнесу з цими установами можна об'єднати в одне речення: надто високий рівень бюрократизму та самих бюрократичних установ, надто багато зайвих документів, тривалі процедури, через які марнується час, нерозуміння чиновниками проблем бізнесу, брак компетентності службовців та байдужість до вирішення проблем підприємців. Звичайно, ці оцінки є узагальненими і стосуються не тільки служб і виконавчих органів міської ради. Багато підприємців хотіли б отримувати від цих органів консультативну допомогу.

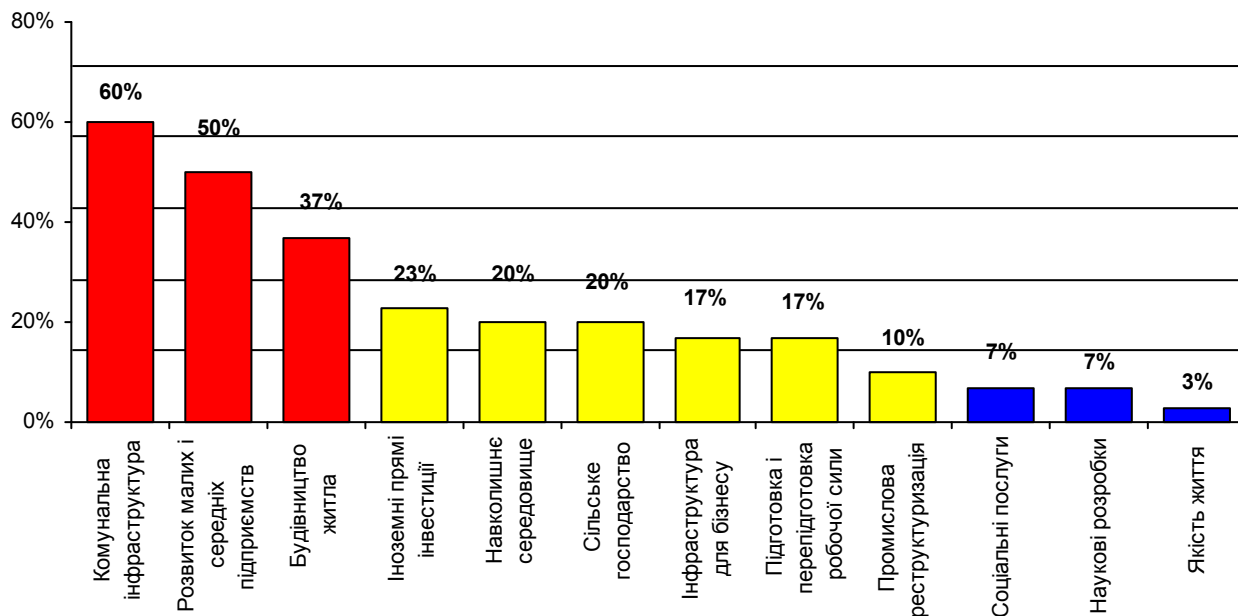
Мал. 27. Контакти з органами влади та управління за результатами досліджень

2005 року

До порівняння: ми бачимо, що у 2005 році підприємства оцінювали роботу контролюючих та владних структур менш позитивно і мали практично з усіма переліченими структурами досить вагомий негативний досвід співпраці, особливо з міським головою, заступниками міського голови, міською радою, відділом підтримки підприємницької діяльності, відділом реєстрації, міліцією, пожежною охороною. За результатами опитування підприємців у 2010 році ситуація виглядає досить позитивно. Можна впевнено стверджувати, що започаткований механізм співпраці влади, бізнесу та громади у 2005 році в рамках проекту «Економічний розвиток міст» під час розробки стратегічного плану економічного розвитку міста Ровеньки на 2006-2010 роки мав певний позитивний результат. Хоча залишається досить серйозною проблемою наявність таких позицій в контактах із переліченими вище структурами, як «не було контактів», «не має думки», які теж вважаються негативними відповідями.

7. Критичні питання

Респонденти дали такі відповіді на запитання щодо трьох найбільш важливих напрямків, які мають бути відображені в стратегічному плані економічного розвитку міста (див. мал. 27):

Мал. 27. Критичні питання

Отже, респонденти, маючи змогу вибирати з дванадцяти запропонованих проблем лише три найбільш важливі, розподіли свій вибір наступним чином:

- Комунальна інфраструктура - 60%
- Розвиток малих і середніх підприємств - 50%
- Будівництво житла - 37%
- Іноземні прямі інвестиції - 23%
- Навколишнє середовище - 20%
- Сільське господарство / розвиток села - 20%
- Інфраструктура для бізнесу - 17%
- Підготовка і перепідготовка робочої сили - 17%
- Промислова реструктуризація - 10%
- Соціальні послуги - 7%
- Наукові розробки - 7%
- Якість життя - 3%

8. Загальні враження

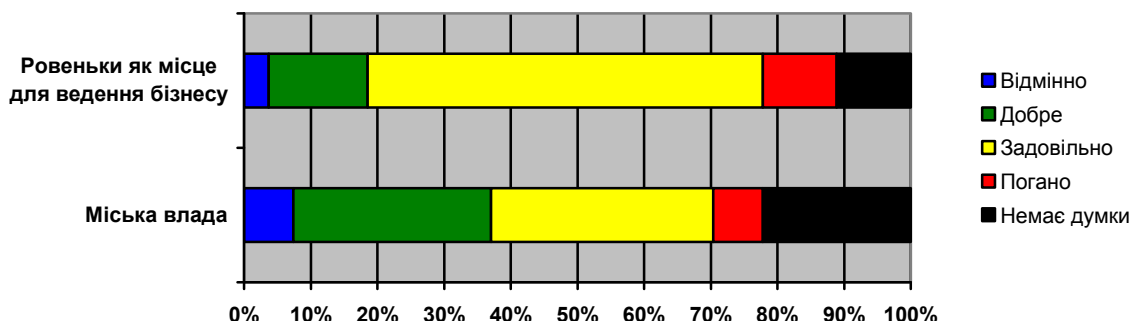
Респондентам запропонували висловити свої загальні враження про органи влади в м.Ровеньки. Відповіді на це запитання також віддзеркалюють загальне відчуття, що міська влада (міський голова, міська рада, виконавчі органи та служби) працюють непогано, але їм слід працювати значно краще.

Два респондента оцінили якість роботи місцевої влади на «відмінно». На «добре» міську владу оцінили 8 бізнесменів, 9 на «задовільно». 2 респондента оцінили роботу міської ради, виконкому, міського голови та усіх виконавчих органів і служб як погану. 6 респондентів не виявили бажання відповісти на це запитання.

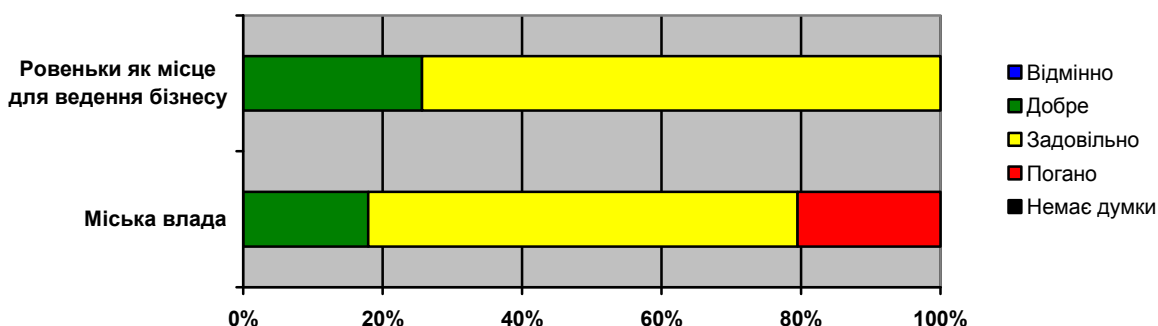
Місто Ровеньки, як місце для ведення бізнесу, отримало також оцінку з боку підприємців. Один респондент вважає місто «відмінним» місцем для ведення бізнесу, а «добрим» вважають - 4. Задовільним місцем для ведення бізнесу місто Ровеньки вважають

представники 16-ти підприємств міста. Місцевий бізнес-клімат отримав три незадовільних оцінки. Три респондента утрималися від відповіді.

Утримання від відповідей за канонами соціології, найбільш імовірно, слід вважати негативними, припускаючи, що респонденти вирішили не афішувати своє негативне ставлення до бізнес-клімату в місті чи міської влади.

Мал. 28. Загальні враження про місцеву владу та місцевий бізнес-клімат

Мал. 29. Загальні враження про місцеву владу та місцевий бізнес-клімат за результатами досліджень 2005 року

Загалом для більшості міст України та промислових міст Східної Європи, як правило, саме місто підприємцями оцінюється вище, як влада.

Серед найважливіших сильних сторін місцевого бізнес-клімату неодноразово називали: робота з покращення міської інфраструктури, доброзичливість населення та взаємопорозуміння, поступову демократизацію стосунків бізнесу та влади, бажання місцевої влади налагодити не тільки економічний розвиток міста, але й духовний та культурний, відкритість влади, розвинута промислова інфраструктура, сприятливе географічне розташування міста, розвиток ринку споживачів, залучення інвесторів у місто, наявність вільних енергетичних потужностей, поступовий розвиток житлово-комунальної інфраструктури, бренд міста, тенденція виходу міста з кризи.

Негативні чинники, визначені респондентами: поганий контакт органів влади з бізнесом; бюрократія в одержанні дозволів для ведення господарської діяльності; відсутність підтримки малого бізнесу; відсутність будівництва житла, погані дороги, недостатній розвиток робочої сили, залежність міста від бюджетоутворюючих вугільних підприємств, неактивна робота Спілки підприємців.

V. УЗАГАЛЬНЕНИЙ ВИСНОВОК

Цей звіт про результати опитування підприємців відображає узагальнені думки бізнесової спільноти м.Ровеньки. Їхнє спільне ставлення до міської влади значною мірою визначатиме, яким буде економічне майбутнє міста – зростання, застій чи занепад. Звіт допоможе Комітету з економічного розвитку в роботі і буде корисним для міської влади в роботі над підтримкою та поліпшенням бізнесового клімату в місті.

Висловлюємо вдячність усім представникам підприємств, котрі поділилися своїми думками та надали корисну інформацію Комітету стратегічного планування.